

V INTERDYSCYPLINARNA
KONFERENCJA NAUKOWA

WARSZAWA

W ŚWIEŹLE BADAŃ NAUKOWYCH

27–28 LISTOPADA 2025 R.

SPIS TREŚCI

Abstrakty uporządkowano alfabetycznie według nazwisk autorów

- 5 **Filip Dańda** • Blokowisko anonimowe, czy osiedle oswojone
- 6 **Anna Domaradzka, Anna Wnuk** • Prawo do miasta w Warszawie – propozycja syntetycznego indeksu
- 7 **Dominika Dorociak** • Stadion Narodowy jako miejski generator usług
- 8 **Sylwia Dudek-Mańkowska, Mirosław Grochowski** • Warszawa jako soczewka dyskursów migracyjnych: analiza narracji medialnych o Ukraińcach w stolicy
- 9 **Małgorzata Górka** • Warszawa w świetle badań rynku pracy – miejsce zamieszkania czy siedziba podmiotów?
- 10 **Natalia Grabowska, Magdalena Fuhrmann** • Typologia osiedli grodzonych w Warszawie na przykładzie Mokotowa
- 11 **Krzysztof Gubański** • Warszawski rynek mieszkaniowy w perspektywie teorii reżimu miejskiego – wybrane wątki z badań
- 12 **Maja Gutowska, Jan Wilamski, Alina Żurek** • Postrzeganie Warszawy przez osoby przyjeżdżające do niej na studia. Wpływ warunków życia i mieszkania w Warszawie na odbiór miasta przez studentów
- 13 **Waldemar Jagodziński** • Od odpadów do zasobów – rozwój gospodarki cyrkularnej w Warszawie
- 14 **Krzysztof Janas** • Ogrody-miasta jutra. W poszukiwaniu nowej formuły funkcjonowania Rodzinnych Ogrodów Działkowych w Warszawie
- 15 **Olga Khabibulina** • Praktyki kulturalne gruzińskich migrantek i migrantów w Warszawie. Potrzeby i możliwości
- 16 **Anna Kielmer, Emilia Niedzwiecka** • Warszawa oczami cudzoziemców
- 17 **Gabriela Komorowska** • Gospodarka wodorem w mieście – identyfikacja kluczowych czynników oraz model wdrożenia
- 18 **Magdalena Krzosek-Hołody, Aleksandra Litorowicz** • Zieleń miejska jako zasób, ale i wyzwanie. Badanie potencjału przyinstytucjonalnych terenów zieleni w sektorze kultury
- 19 **Julia Lakhiani** • Ziemia jako wspólnota: Ekofeministyczne praktyki w miejskich ogrodach Warszawy
- 20 **Maksym Łaszewski, Jarosław Suchożębski, Igor Dmowski, Klaudia Kurpios, Wojciech Derentowicz, Aleksandra Hadło, Szymon Kowalewski, Aleksandra Rek, Maciej Staszak, Franciszek Wicherkiewicz** • Małe źródła w wielkiej Warszawie – czy mogą świadczyć o przekształceniu środowiska przyrodniczego?
- 21 **Marta Markiewicz** • Kształtowanie środowiska zbudowanego w kontekście zdrowia i samopoczucia użytkownika z wykorzystaniem neuronauk

SPIS TREŚCI

- 22 **Maciej Misztal** • Czy Warszawa jest miastem 15-minutowym?
- 23 **Olaf Osica** • Postawy mieszkańców Warszawy wobec cudzoziemców
- 24 **Mariusz Panczyk** • Rejestrowana a rozliczana zachorowalność na nowotwory wskaźnikowe w Warszawie (2013–2021): porównanie danych Krajowego Rejestru Nowotworów i Narodowego Funduszu Zdrowia
- 25 **Joanna Zuzanna Popławska** • Między chaosem a zrównoważonym rozwojem miasta. Problemy nowych dzielnic mieszkaniowych sąsiadujących ze strefami przemysłowymi
- 26 **Dagmara Sójka** • Analiza aktywności mieszkanek i mieszkańców Warszawy w wolontariacie oraz możliwości jej dalszego rozwoju
- 27 **Grzegorz Stępień, Daniel Koźmiński** • Proces geokodowania punktów adresowych na potrzeby badania dostępności mieszkańców Regionu Warszawskiego Stołecznego do wybranych instytucji kultury – problemy, wyzwania
- 28 **Pola Strąk** • Relacje międzygatunkowe w schronisku na Paluchu
- 29 **Jarosław Suchożebrski, Maksym Łaszewski, Aleksandra Sobkowicz, Mateusz Skokowski, Igor Dmowski, Ryszard Van Den Bercken, Patrycja Chodiniow, Natalia Baka, Anna Matusiak, Wiktoria Witalis** • Ścieki płyną do rzeki – o funkcjonowaniu oczyszczalni ścieków w kontekście ilości i jakości zasobów wodnych na przykładzie wybranych zlewni w aglomeracji warszawskiej
- 30 **Martyna Sydorów, Sandra Żukowska** • Zmienność warunków środowiskowych w mieście na podstawie danych teledetekcyjnych: przypadek Warszawy (2017–2025)
- 31 **Aneta Szarfenberg** • Społeczna instytucja kultury jako model działania: uwarunkowania dla rozwoju i oddziaływanie inicjatyw dofinansowanych w programie m. st. Warszawy
- 32 **Ida Ślęzak** • Strategie działania i sposoby tworzenia wiedzy osób działających w obszarze choreografii i tańca
- 33 **Marcel Świerkocki** • Nierówne miasto: jakość życia i dostęp do usług w Warszawie
- 34 **Mateusz Trochymiak, Anna Domaradzka, Magda Roszczyńska-Kurasińska** • Człowiek czy maszyna? AI i zarządzanie miastem w opinii mieszkańców Warszawy
- 35 **Adam Tyszkiewicz** • „Morowe” pomniki w przestrzeni publicznej dawnej i współczesnej Warszawy na tle europejskich tradycji
- 36 **Aleksandra Wiśławska** • Zarządzanie Warszawą przyszłości – wnioski z międzynarodowych i krajowych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem
- 37 **Nina Wróblewska** • Miasto inkluzywne widziane przez pryzmat neuroróżnorodności: nowe spojrzenie na przestrzeń miejską Warszawy
- 38 **Łukasz Wojciech Zakrzewski** • Systemowe i polityczne konflikty prezydentów stolicy z burmistrzami dzielnic w kontekście ustroju m.st. Warszawy
- 39 **Klaudia Żaba, Jarosław Suchożebrski** • Koncepcja metabolizmu wodnego: studium przypadku Warszawy

Filip Dańda
Uniwersytet Warszawski

Blokowisko anonimowe, czy osiedle oswojone

Osiedla powstałe w okresie PRL po ich realizacji zyskały złą sławę tworzoną przez monotonię zabudowy, niskiej jakości wykonawstwo i niedokończone realizacje infrastruktury usługowo-społecznej. Pejoratywne określenia takie jak blokowisko na stałe wpisały się do słownika przy opisywaniu wielkoskalowych realizacji ubiegłego systemu. Jednak czy obecnie po okresie blisko 50 lat dojrzewania tych osiedli nadal możemy mówić o anonimowych przestrzeniach blokowisk?

Przeprowadzone badania wśród mieszkańców dwóch warszawskich, dość typowych, osiedli – Bielany III Słodowiec i Bródno Podgórze, miało na celu sprawdzenie jak obecnie mieszkańcy orientują się w przestrzeni na osiedlach i jakie elementy są kluczowe w identyfikacji miejsc. Wybór osiedli został podyktowany różnicami w skali zabudowy, układzie przestrzennym i latach budowy, tych dwóch realizacji. Porównanie wyników pozwoliło na wychwycenie dwóch różnych systemów identyfikacji jakie pojawiły się na omawianych osiedlach.

Prezentowany poster przedstawia skondensowane wyniki powyższych badań oraz rozbudowuje je o teorię rdzenia osiedla, wprowadzoną do architektury i urbanistyki przez Barbarę Brukalską w książce „Zasady społeczne projektowania osiedli mieszkaniowych”, która okazała się istotna przy identyfikacji miejsc na osiedlu przez mieszkańców.

Anna Domaradzka

Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego

Współautor:

Anna Wnuk

Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego,

Zespół Civil City Lab

Prawo do miasta w Warszawie – propozycja syntetycznego indeksu

Indeks prawa do miasta to narzędzie do monitorowania projektów i polityk miejskich z perspektywy mieszkańców. To podejście syntetyzuje różne wymiary prawa do miasta i pozwala uzupełnić istniejące badania nad jakością życia, jak i upodmiotowieniem mieszkańców miast.

Punktem wyjścia jest koncepcja prawa do miasta jako koszyka praw określających status obywatelski i jakość życia mieszkańców miast. Zespół Civil City Lab UW zaprojektował i przetestował zestaw mierników ilościowych (12 wymiarów prawa do miasta), które następnie wykorzystane zostały w dwóch badaniach na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Warszawy (w 2022 i 2025 roku). W ramach indeksu przebadano prawo do bezpieczeństwa, zdrowia, mieszkania, pracy, edukacji, dostępu do usług publicznych i cyfrowych, protestu i zaangażowania, wyrażania siebie, wpływu na decyzje, budowania więzi i prywatności. W toku analiz przeszliśmy od 12 teoretycznie zdefiniowanych aspektów prawa do miasta, do głównych czynników definiujących prawo do miasta. Zastosowanie indeksu pozwala nam przyglądać się różnicom społeczno-demograficznym czy indywidualnym powiązanym z wyższym czy niższym poziomem odczuwanego prawa do miasta wśród Warszawiaków.

Decydującym czynnikiem kształtującym możliwość korzystania z prawa do miasta okazała się sytuacja finansowa – respondenci o dobrej i raczej dobrej sytuacji materialnej uzyskali znacząco wyższe wyniki w indeksie prawa do miasta niż osoby o gorszej sytuacji materialnej. Te wstępne wyniki potwierdzają silny związek prawa do miasta ze statusem społeczno-ekonomicznym, zgodnie z ideą Lefebvre’a i pracami jego kontynuatorów. Widzimy też wyraźne pozytywne powiązanie między aktywnością społeczną a poziomem deklarowanego prawa do miasta, szczególnie jeżeli chodzi o aktywność Warszawiaków w organizacjach, udział w protestach, akcjach na rzecz poprawy najbliższego otoczenia oraz lokalnych imprezach.

Dominika Dorociak
Uniwersytet Warszawski

Stadion Narodowy jako miejski generator usług

W badaniach podjęto problematykę wpływu lokalizacji mega wydarzeń, takich jak trasy koncertowe największych artystów czy imprezy sportowe o międzynarodowym znaczeniu, na rozwój usług w otoczeniu Stadionu Narodowego w Warszawie. Mega wydarzenia pełnią funkcję katalizatora rozwoju struktur przestrzennych i gospodarczych miast, choć jednocześnie mogą generować presję przestrzenną. Stadion działa jako generator popytu, a jego prestiż lokalizacyjny wzmacnia atrakcyjność działalności gastronomicznej, noclegowej i handlowej (dalej usług powiązanych) w sąsiedztwie. Celem pracy było zbadanie, w jakim stopniu stadion wpływa na rozmieszczenie i strukturę tych usług. Wykorzystano dane OpenStreetMap oraz narzędzia GIS, analizując obszar w strefach izochrony dojścia pieszo (15 i 30 minut), z podziałem na jednostki 0–5, 5–10 i 10–15 minut. Zidentyfikowano 322 punkty usługowe w strefie 15 minut, z dominacją gastronomii (229 lokali), co wskazuje na jej kluczową rolę w obsłudze uczestników wydarzeń. Obecność 85 punktów handlowych i 8 noclegowych potwierdza przewagę funkcji eventowych. Gęstość przestrzenna osiąga 115 pkt/km² w strefie 15 minut, spadając do 74 pkt/km² w kolejnej strefie (15–30 minut), co świadczy o koncentracji usług w bezpośrednim sąsiedztwie stadionu. Najbliżej obiektu (0–5 min) dominują bary szybkiej obsługi i puby, natomiast w strefie 10–15 minut pojawia się większa różnorodność usług codziennych. Identyfikacja klastrów (np. ul. Francuska, Rondo Waszyngtona) wskazuje na hybrydowy układ usługowy, łączący popyt dzienny z okazjonalnym. Stadion jest silnym, choć nie jedynym, czynnikiem rozwoju – znaczenie mają także czynniki komunikacyjne i prestiż Saskiej Kępy.

Sylvia Dudek-Mańkowska, Mirosław Grochowski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Warszawa jako soczewka dyskursów migracyjnych: analiza narracji medialnych o Ukraińcach w stolicy

Referat koncentruje się na analizie narracji medialnych dotyczących migrantów z Ukrainy w Warszawie w latach 2022–2025. Stolica, jako kluczowy ośrodek recepcji uchodźców wojennych i migracji zarobkowej, stała się miejscem szczególnej intensyfikacji dyskursów migracyjnych. Wystąpienie opiera się na badaniach własnych, obejmujących monitoring mediów ogólnopolskich i lokalnych (portale internetowe, prasa, media społecznościowe), z wykorzystaniem narzędzi analizy dyskursu i analizy ilościowo-jakościowej treści.

Przedstawione zostaną dominujące ramy narracyjne: solidarnościowe (Warszawa jako „miasto otwarte” i „pierwsza pomoc”), ekonomiczne (rynek pracy, koszty życia), zagrożeniowe (obciążenie usług publicznych, bezpieczeństwo) oraz integracyjne (edukacja, kultura, życie codzienne). Szczególną uwagę poświęcono dynamice zmian – od początkowego entuzjazmu i masowej mobilizacji pomocowej, po stopniowe narastanie resentymen-tów i narracji dystansujących.

Warszawa zostanie ukazana jako „soczewka” procesów widocznych także w innych polskich miastach, jednak o większej intensywności i znaczeniu symbolicznym. Referat wskazuje, w jaki sposób lokalne i ogólnopolskie media współtworzą obraz migrantów w stolicy oraz jak dyskurs medialny wpływa na percepcję społeczną i praktyki integracyjne.

Małgorzata Górka

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Warszawa w świetle badań rynku pracy – miejsce zamieszkania czy siedziba podmiotów?

Pracy poświęcamy wiele godzin dziennie. Często człowiek nie jest świadom, że praca zajmuje nawet połowę jego życia. Wynika to z roli, jaką pełni praca w życiu człowieka. Obok nauki i zabawy należy do podstawowych działań człowieka, które nadają wyższy poziom wartości i ważności, ponieważ praca dostarcza nie tylko środków do życia, ale także wpływa na całą jego organizację. Organizacja ta w dużej mierze zależy do tego, gdzie znajduje się miejsce pracy, a gdzie miejsce zamieszkania.

Statystyka publiczna nieustannie dąży do zabezpieczenia potrzeb użytkowników danych w tym zakresie, a specjalizujący się w badaniach rynku pracy Urząd Statystyczny w Bydgoszczy od ponad 3 lat dostarcza danych o pracujących, a od ponad roku danych o wynagrodzeniach, w dwóch wymiarach: według siedziby podmiotu i według miejsca zamieszkania.

Zaprezentowane w referacie statystyki pozwolą ukazać szczególne miejsce Warszawy na tle rynków pracy innych miast i gmin Polski pod względem płci i wieku pracujących, struktury pracujących według ekonomicznych grup wieku oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i mediany wynagrodzeń miesięcznych według miejsca zamieszkania i siedziby podmiotu.

Warszawa zostanie także ukazana pod względem jej pozycji w typologii funkcjonalnej gmin w Polsce z perspektywy rynku pracy i badania zależności pomiędzy funkcją obszaru i wynagrodzeniami.

Natalia Grabowska, Magdalena Fuhrmann

Uniwersytet Warszawski

Typologia osiedli grodzonych w Warszawie na przykładzie Mokotowa

Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników analizy typologicznej wielorodzinnych osiedli grodzonych w Warszawie, przeprowadzonej na przykładzie dzielnicy Mokotów. W badaniu przyjęto lokalne ujęcie fenomenu grodzenia jako najwłaściwsze w kontekście zróżnicowanego charakteru przestrzennego stolicy. W części teoretycznej omówiono definicje oraz genezę powstawania osiedli grodzonych w Polsce i na świecie, a także dotychczasowe typologie tego zjawiska. Przeprowadzona analiza historyczna i przestrzenna Mokotowa pozwoliła na wyodrębnienie trzech charakterystycznych typów osiedli grodzonych. Wskazano zależności pomiędzy typami osiedli a ich okresem powstania, charakterem zabudowy oraz obecnością infrastruktury bezpieczeństwa. Całość została uzupełniona o szczegółową inwentaryzację terenową, która umożliwiła identyfikację dodatkowych cech fizycznych i funkcjonalnych analizowanych zespołów mieszkaniowych. Wyniki badania mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych rozważań nad wpływem grodzenia na strukturę miejską Warszawy.

Krzysztof Gubański
Urząd m.st. Warszawy

Warszawski rynek mieszkaniowy w perspektywie teorii reżimu miejskiego – wybrane wątki z badań

Wystąpienie prezentuje wybrane elementy pracy doktorskiej poświęconej analizie warszawskiego rynku mieszkaniowego z perspektywy teorii reżimu miejskiego. Celem badań było zrozumienie, jakie wartości i zasady – często niesformalizowane – legitymizują wzajemne funkcjonowanie administracji, firm deweloperskich i ruchów miejskich.

Badanie opiera się na zebranych materiale jakościowym i obejmuje analizę dokumentów, obserwacje środowiskowe oraz wywiady z przedstawicielami trzech grup: urzędnikami odpowiedzialnymi za planowanie przestrzenne, reprezentantami firm deweloperskich oraz aktywistami miejskimi. Analizuje uzasadnienia decyzji w zakresie polityki przestrzennej oraz prezentuje katalog często rozbieżnych celów, takich jak rozwój gospodarczy, efektywność rynkowa, spójność społeczna i partycypacja oraz wynikające z tego napięcia.

W ramach wystąpienia omówione zostaną nie tylko wyzwania związane z brakiem spójnych ram społecznej legitymizacji, ale też potencjalne obszary współpracy, sojuszy i spójności celów między interesariuszami, np. w zakresie wykorzystania partnerstwa publiczno-prywatnego na rzecz mieszkalnictwa.

Maja Gutowska, Jan Wilamski, Alina Żurek

Uniwersytet Warszawski

Postrzeganie Warszawy przez osoby przyjeżdżające do niej na studia. Wpływ warunków życia i mieszkania w Warszawie na odbiór miasta przez studentów

Celem badania jest analiza postrzegania wybranych aspektów Warszawy przez osoby migrujące do niej ze względu na studia. W czasach zwiększonej mobilności zjawisko opuszczenia rodzinnej miejscowości ze względu na lepsze warunki edukacyjne jest bardzo powszechne. W jego obliczu warto pochylić się nad czynnikami wpływającymi na jakość życia studentów, a w szerszej perspektywie ich odbiór Warszawy, takie jak mieszkalnictwo, finanse czy wyżywienie. Dostępne badania odzwierciedlają najczęściej migracje międzynarodowe, które są stałym trendem, natomiast brakuje danych o odbiorze miasta przez studentów z mniejszych miejscowości w najnowszej polskiej literaturze naukowej. Opinia na temat Warszawy tej grupy studentów jest ważna, ponieważ zilustruje ich codzienność oraz pozwoli na ocenę ich sytuacji. Zebrane dane mają potencjał do bycia podstawą do wytyczenia dalszych planów rozwoju uniwersytetu oraz poprawienia sytuacji studentów-migrantów, takich jak sytuacja w akademikach czy dostęp do przystępnych cenowo stołówek.

Waldemar Jagodziński
Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Od odpadów do zasobów – rozwój gospodarki cyrkularnej w Warszawie

Gospodarka cyrkularna, czyli model gospodarczy oparty na zasadach obiegu zamkniętego, staje się coraz ważniejszym elementem zrównoważonego rozwoju Warszawy. Miasto dąży do minimalizacji odpadów oraz efektywnego wykorzystania zasobów poprzez ponowne użycie, naprawę i recykling. Kluczowym dokumentem strategicznym wspierającym te działania jest Strategia #Warszawa2030, która wskazuje cele związane z ochroną środowiska i wdrażaniem gospodarki o obiegu zamkniętym.

Warszawa angażuje się również w międzynarodowe inicjatywy, takie jak projekt „Capital Cities”, który skupia się na gospodarce odpadami niebezpiecznymi, podnosząc świadomość mieszkańców i wdrażając nowe rozwiązania. Na poziomie lokalnym miasto realizuje liczne programy edukacyjne i współpracuje z organizacjami pozarządowymi, które prowadzą warsztaty i kampanie informacyjne na temat zasad gospodarki cyrkularnej.

Przykładem innowacyjnego podejścia jest EkoCentrum „Punkt Zwrotny” na Pradze Północ, oferujące interaktywne zajęcia dla młodzieży, promujące recykling i świadome zakupy. Ważnym projektem jest również „Miasto-gąbka”, który koncentruje się na retencji wód opadowych, przeciwdziałaniu suszom i powodziom oraz poprawie klimatu miejskiego.

Mimo wielu pozytywnych inicjatyw, Warszawa stoi przed wyzwaniami, takimi jak niedostateczna świadomość społeczna i brak pełnej infrastruktury do segregacji odpadów. W celu skutecznego rozwoju gospodarki cyrkularnej niezbędne jest dalsze zwiększanie działań edukacyjnych, rozwój infrastruktury oraz współpraca z sektorem prywatnym. Te kroki pozwolą stolicy skuteczniej realizować cele zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Krzysztof Janas

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego

Ogrody-miasta jutra. W poszukiwaniu nowej formuły funkcjonowania Rodzinnych Ogrodów Działkowych w Warszawie

Rodzinne Ogrody Działkowe (ROD) stanowią w Warszawie kluczowy, lecz niedostatecznie wykorzystany zasób zieleni miejskiej. Ich często zamknięty i niepubliczny charakter nierzadko budzi kontrowersje w kontekście dążenia do zwiększenia dostępności błękitno-zielonej infrastruktury i budowania miasta bardziej inkluzywnego. W moim wystąpieniu przedstawię wyniki projektu badawczego zrealizowanego na potrzeby Biura Architektury i Planowania Przestrzennego, którego głównym celem była diagnoza potencjału ROD-ów jako terenów rekreacyjnych oraz zasobu wspólnotowego, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości ich integracji z szerszym kontekstem miejskim.

W trakcie prezentacji przedstawię kluczowe wnioski z analizy, które ujawniły brak spójnej, długoterminowej polityki miejskiej wobec ROD-ów, rozproszenie odpowiedzialności oraz impas w dialogu ze środowiskiem działkowców wynikający głównie z nieuregulowanych kwestii prawnych oraz braku mechanizmów finansowego wsparcia miasta dla inwestycji w infrastrukturę publiczną na terenach ogrodów. Mimo to, analiza dobrych praktyk potwierdza, że model półotwartej przestrzeni łączącej funkcje rekreacyjne, edukacyjne i wspólnotowe jest możliwy do wdrożenia. Podczas wystąpienia omówię rekomendacje dotyczące wypracowania nowej formuły funkcjonowania ROD-ów w Warszawie.

Olga Khabibulina

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk

Praktyki kulturalne gruzińskich migrantek i migrantów w Warszawie. Potrzeby i możliwości

Referat prezentuje wyniki badań prowadzonych z perspektywy antropologii kulturowej, dotyczących doświadczeń migrantów i migrantek gruzińskich w Warszawie. Analizie poddano wyzwania utrudniające proces integracji społeczno-kulturowej, takie jak bariera językowa, ograniczone możliwości zatrudnienia, utrudniony dostęp do dóbr kultury, zagrożenie izolacją społeczną, stres adaptacyjny oraz doświadczenia stereotypów i dyskryminacji. Zastosowano rozmowy etnograficzne (25 osób w wieku 21-69 lat), obserwację uczestniczącą podczas sześciu wydarzeń kulturalnych oraz badanie ilościowe (58 respondentów i respondentek w wieku 18-70 lat). Kluczowe wnioski z przeprowadzonego badania w 2023-2024 roku pokazują, że choć migranci i migrantki gruzińscy zmagają się z licznymi barierami, dla tych, którzy biorą udział w życiu kulturalnym Warszawy, miasto tworzy przestrzeń do przełamywania izolacji, budowania relacji międzykulturowych i rozwijania poczucia przynależności do lokalnej społeczności.

Anna Kielmer, Emilia Niedzwiecka

Urząd m.st. Warszawy

Warszawa oczami cudzoziemców

Prezentacja obejmuje wyniki dwóch badań realizowanych w Warszawie w 2024 roku, poświęconych sytuacji migrantów. Pierwsze z nich to badanie ilościowe, które pozwoliło na szeroką diagnozę doświadczeń, potrzeb i barier cudzoziemców mieszkających w stolicy co najmniej 6 miesięcy. Drugie badanie, jakościowe, koncentrowało się na migrantach spoza Unii Europejskiej – zarówno wysoko wykwalifikowanych pracownikach, jak i studentach.

Celem obu badań było zrozumienie motywacji przyjazdu do Warszawy, ocena funkcjonowania miasta z perspektywy migrantów oraz identyfikacja kluczowych wyzwań w obszarach życia codziennego, pracy i edukacji. Wspólna analiza pozwala uchwycić zarówno statystyczny obraz zjawiska, jak i indywidualne doświadczenia migrantów, stanowiąc punkt wyjścia do dalszej dyskusji o polityce integracyjnej miasta.

Gabriela Komorowska

Szkoła Doktorska Politechniki Warszawskiej

Gospodarka wodorem w mieście – identyfikacja kluczowych czynników oraz model wdrożenia

W ramach przeprowadzonej analizy zidentyfikowano technologie paliw alternatywnych możliwe do zastosowania w środowisku m.st. Warszawy, takie jak: magazyny ciepła, elastyczne paliwowe systemy produkcji energii elektrycznej i ciepła, wychwyt i wykorzystanie CO₂, magazyny energii elektrycznej (w tym rozwiązania umożliwiające nadanie drugiego życia bateriom) oraz różne technologie napędu miejskich autobusów.

Wyniki projektu wskazały, że w rozważanym kontekście największy potencjał mają technologie zasilania autobusów zintegrowane z nowoczesnym systemem gospodarowania odpadami. Optymalny model rozwoju floty autobusowej w Warszawie powinien opierać się na dwóch filarach: autobusach elektrycznych (ładowanych z sieci za pomocą złączy plug-in oraz pantografów) i pojazdach hybrydowych zasilanych biometanem. To paliwo, w formie gazu, powinno być produkowane lokalnie, w wyniku kofermentacji osadów ściekowych i selektywnie zbieranych biodegradowalnych odpadów komunalnych. Badania naukowe oraz doświadczenia działających w Europie instalacji biometanowni wskazują, że kofermentacja dwóch różnych rodzajów odpadów zwiększa uzysk biogazu dzięki zapewnieniu pełniejszego zestawu składników odżywczych. Rozwiązanie to wpisuje się w ideę gospodarki o obiegu zamkniętym i może wspierać budowanie odporności energetycznej miejskiej spółki autobusowej realizującej zadania z obszaru transportu publicznego. Inwestycja w taką instalację uwzględnia zarówno dynamicznie rozwijający się rynek, jak i ograniczenie ryzyka projektowego dzięki dużej skalowalności technologii. Proponowana koncepcja pozwala na modernizację istniejących układów produkcji biogazu przy oczyszczalniach ścieków poprzez bezpośredni dodatek odpadów żywnościowych do osadów lub budowę nowej instalacji, nastawionej na maksymalne wykorzystanie efektu synergii w rozkładzie dwóch rodzajów substratów.

Magdalena Krzosek-Hołody

Fundacja Działań i Badań Miejskich Puszka

Współautor:

Aleksandra Litorowicz

Fundacja Badań i Działań Miejskich Puszka, Uniwersytet SWPS

Zieleń miejska jako zasób, ale i wyzwanie. Badanie potencjału przyinstytucjonalnych terenów zieleni w sektorze kultury

Podczas prezentacji pokażemy wyniki przeprowadzonego przez Fundację Puszka badania zagospodarowania, stanu utrzymania i sposobu zarządzania terenami zieleni, które pozostają w dyspozycji lub użytkowaniu miejskich instytucji kultury w Warszawie. Pozyskane przez nas dane, odnoszące się m.in. do terenów przy domach kultury, muzeach, teatrach czy miejscach i centrach aktywności lokalnej, pozwoliły na oszacowanie wielkości tego zasobu przestrzennego oraz potencjału wykorzystania go zarówno przez instytucje, jak i społeczności lokalne. Na podstawie uzyskanych wyników stawiamy tezę, że własny lub użytkowany w porozumieniu z miastem teren zieleni może być dla sektora kultury cennym zapleczem, które pełni wiele funkcji m.in. rekreacyjnych, edukacyjnych, sportowych, wytchnieniowych czy społecznych. W strukturze miasta przyjmuje on wówczas rolę tzw. trzeciego miejsca, które socjolog Ray Oldenburg zdefiniował jako nieformalne i dostępne przestrzenie do interakcji i nawiązywania kontaktów międzyludzkich, funkcjonujące poza sferami rodzinną i zawodową.

Wyniki badania pokazują też, że na obszarze Warszawy tereny zieleni, którymi opiekują się lub zarządzają instytucje kultury, odgrywają często rolę kompensacyjną na obszarach, gdzie bliski dostęp mieszkańców do wysokiej jakości obiektów zieleni urządzonej jest ograniczony. Działalność twórców i animatorów kultury czyni z nich także sieć punktów edukacji ekologicznej, integrujących społeczności lokalne wokół dbałości o przestrzeń wspólną i ochronę przyrody. Mimo to miasto nie posiada spójnej polityki wobec zieleni, której dysponentem lub użytkownikiem jest sektor kultury. Wiele z parków i ogrodów przy instytucjach z tego sektora nie jest włączonych w systemowe strategie zarządzania, uwzględniające miejskie standardy i cele m.in. strategii Zielona Wizja Warszawy czy Warszawa #2030. Same instytucje często nie są objęte wsparciem samorządowym, ani nie posiadają własnych zasobów finansowych i organizacyjnych, by nad terenami zieleni sprawować odpowiednią opiekę oraz dostosować je do pełnionych funkcji.

Julia Lakhiani

Uniwersytet Warszawski

Ziemia jako wspólnota: Ekofeministyczne praktyki w miejskich ogrodach Warszawy

Miejskie ogrody społeczne w Warszawie stają się istotną przestrzenią ekofeministycznych praktyk, w których troska, współpraca i regeneracja środowiska łączą się z budowaniem wspólnoty oraz lokalnej tożsamości. W mojej pracy badawczej koncentruję się na analizie tych praktyk w warszawskich ogrodach, wykorzystując badania terenowe oraz wywiady pogłębione z uczestniczkami zaangażowanymi w ich codzienne funkcjonowanie.

Uzupełnieniem badań empirycznych jest refleksja teoretyczna inspirowana myśleniem badaczek z Globalnego Południa, przede wszystkim Vandany Shivy i Biny Agarwal, których dorobek potraktowałam jako ramę dla rozumienia rolnictwa jako praktyki opieki, oporu i wspólnotowości.

W prezentacji przedstawię wyniki badań dotyczące relacji między ziemią jako zasobem produkcyjnym a ziemią jako przestrzenią troski i międzygałunkowej współzależności. Podkreślę znaczenie wiedzy lokalnej, kobiecej sprawczości oraz codziennych praktyk pielęgnacji jako fundamentów alternatywnego, zrównoważonego systemu żywnościowego i społecznej zmiany.

Maksym Łaszewski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Współautorzy:

Jarosław Suchożębski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych,
Katedra Geografii Fizycznej

**Igor Dmowski, Klaudia Kurpios, Wojciech Derentowicz,
Aleksandra Hadło, Szymon Kowalewski, Aleksandra Rek,
Maciej Staszak, Franciszek Wicherkiewicz**

Studenci Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych
Uniwersytetu Warszawskiego

Małe źródła w wielkiej Warszawie – czy mogą świadczyć o przekształceniu środowiska przyrodniczego?

Źródła, rozumiane jako naturalne, samoczynne i skoncentrowane wypływy wody podziemnej, należą do niezwykle interesujących poznawczo fenomenów natury. Niniejszy referat ma na celu przedstawienie możliwości wykorzystania źródeł nizinnych jako wskaźników przekształcenia środowiska przyrodniczego na przykładzie Warszawy. W tym celu od czerwca 2023 r. do maja 2024 r. prowadzono monitoring cech hydrologicznych i hydrochemicznych wód trzech źródeł, położonych w rejonie Bielania, Śródmieścia i Mokotowa u podnóża Skarpy Warszawskiej i reprezentujących różny stopień zabudowy stref zasilania. Wyniki udokumentowały zgodność pomiędzy stopniem i długością trwania działalności człowieka w strefach zasilania źródeł a cechami fizyczno-chemicznymi ich wód. Najwyższą mineralizacją i najwyższymi stężeniami chlorków, siarczanów oraz sodu charakteryzowały się wody źródła UW (Śródmieście), poddane najsilniejszej, wielowiekowej antropopresji, natomiast typem hydrochemicznym najbardziej zbliżonym do naturalnego odznaczyło się źródło Staszica na Bielanach, bijące u podnóża Lasu Bielańskiego. Porównanie wyników z danymi archiwalnymi wykazało istotną transformację reżimu hydrologicznego źródeł oraz typu hydrochemicznego ich wód – w ciągu ostatnich 60 lat istotnie zmniejszyła się wydajność badanych wypływów, wzrosła temperatura ich wód oraz nastąpiły wielokrotne zmiany ich cech chemicznych. Zmiany te odzwierciedlają wpływ ocieplenia klimatu i wielowymiarowej działalności człowieka w obrębie miasta, m.in. wzrostu powierzchni nieprzepuszczalnych, stosowania środków utrzymania dróg oraz emisji zanieczyszczeń.

Marta Markiewicz

Akademia Techniczno-Artystyczna Nauk Stosowanych
w Warszawie

Kształtowanie środowiska zbudowanego w kontekście zdrowia i samopoczucia użytkownika z wykorzystaniem neuronauk

Poprawa standardu wyposażenia i modernizacja przestrzeni mieszkalnej mogą poprawić komfort życia, ale nie odpowiadają na wszystkie kwestie dotyczące wpływu przestrzeni na zdrowie i samopoczucie. Tożsamość miasta powinna uwzględniać różne potrzeby użytkowników. Kluczowe jest uwzględnienie teraźniejszych potrzeb mieszkańców, w tym kompetencji przestrzennych i kapitału ludzkiego różnych grup społecznych, takich jak seniorzy lub osoby potrzebujące szczególnego wsparcia. Zjawiska przestrzenne zachodzą w różnych skalach (mikro-, makro-), a ich wpływ widoczny jest w brakach w istniejącej przestrzeni. Nieodpowiednio zaprojektowana przestrzeń może utrudniać życie i zagrażać zdrowiu, powodując choroby somatyczne oraz problemy psychiczne. Jakość życia w mieście wpływa również na zanieczyszczenie powietrza i ubóstwo. W związku z tym ważne jest, aby przyjrzeć się temu z różnych perspektyw, badając wpływ zaprojektowanej przestrzeni na zdrowie i samopoczucie ludzi. Najważniejszą kwestią jest zawsze komfort użytkownika przestrzeni, który wpływa na architekturę w kontekście zdrowia. Projektowana architektura i otaczająca ją przestrzeń mają znaczący wpływ na życie i zdrowie ludzi – zarówno pozytywny, jak i negatywny. Architekt, którego zadaniem jest projektowanie architektury i kształtowanie przestrzeni w sposób odpowiedzialny, powinien zapewnić, aby ten pozytywny wpływ był jak najbardziej widoczny i odczuwalny. Niekorzystne zaplanowanie przestrzeni może wywierać negatywny wpływ na osoby potrzebujące wsparcia – głównie w placówkach zdrowotnych. Istotne jest również budowanie relacji społecznych poprzez wspólne działania. Stosowane rozwiązania powinny opierać się na psychologii środowiskowej, neuroarchitekturze oraz architekturze salutogenicznej, ponieważ zdrowie jest kluczowe w życiu człowieka. Architektura też jest niezbędna. Te elementy powinny się przenikać. Architektura powinna wspierać i poprawiać zdrowie oraz samopoczucie użytkowników, a także tworzyć ramy wysokiej jakości i komfortowego życia ludzi.

Maciej Misztal

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów
Regionalnych / Szkoła Doktorska Nauk Społecznych
Uniwersytet Warszawski

Czy Warszawa jest miastem 15-minutowym?

Miasto 15-minutowe to koncepcja urbanistyczna, która zakłada zapewnienie mieszkańcom dostępu do podstawowych usług w odległości 15 minut pieszo lub rowerem. Zdobyła dużą popularność jako odpowiedź na wyzwania klimatyczne, społeczne i infrastrukturalne. Jednocześnie budzi coraz więcej kontrowersji – od oskarżeń o ograniczanie wolności po zarzuty o pogłębianie nierówności społecznych. W wystąpieniu przedstawię genezę i założenia tej idei, a także główne linie krytyki – zarówno populistycznej, jak i merytorycznej. Kluczowym elementem będzie prezentacja wyników moich badań nad poziomem „15-minutowości” polskich miast, opartych na autorskiej metodzie badawczej. W prezentacji jako głównym przykładem wyników badania będzie Warszawa, gdzie w skali miasta, dzielnic oraz rejonów statystycznych odpowiem na pytanie czy stolica jest miastem 15-minutowym – a jeśli tak to co to właściwie oznacza. Celem wystąpienia jest krytyczna analiza potencjału i ograniczeń modelu miasta 15-minutowego oraz refleksja nad tym, co jego popularyzacja oznacza dla przyszłości planowania miejskiego w Polsce i na świecie. Pokażę również, w jaki sposób zoperacjonalizowane założenia koncepcji mogą w praktyce przełożyć się na rozwój Warszawy.

Olaf Osica

Urząd m.st. Warszawy

Postawy mieszkańców Warszawy wobec cudzoziemców

W październiku 2024 roku, zleciliśmy realizację badania jakościowego, metodą zogniskowanych wywiadów pogłębionych (FGI) dotyczącego postaw mieszkańców Warszawy wobec cudzoziemców. Celem badania było zrozumienie, jak warszawiacy postrzegają obcokrajowców, jakie są dominujące narracje dotyczące ich obecności w mieście oraz jakie wyzwania i oczekiwania wiążą się z procesem integracji.

Zróżnicowane postawy – od otwartości i ciekawości, przez tolerancję, po dystans i obawy, a także relacje z imigrantami z Ukrainy, których napływ w ostatnich latach znacząco wpłynął na lokalne postrzeganie cudzoziemców to kwestie, które zostały poruszone w raporcie.

Mariusz Panczyk

Warszawski Uniwersytet Medyczny

Rejestrowana a rozliczana zachorowalność na nowotwory wskaźnikowe w Warszawie (2013–2021): porównanie danych Krajowego Rejestru Nowotworów i Narodowego Funduszu Zdrowia

Dwuletnie opóźnienie publikacji danych Krajowego Rejestru Nowotworów (KRN) ogranicza ich przydatność do bieżącego nadzoru. Celem była ocena, na ile dane Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) mogą zastąpić KRN w monitorowaniu trendów zachorowalności na: jelito grube (C18–C21), płuco (C33–C34), pierś (C50) i prostatę (C61) w Warszawie.

Analizowano lata 2013–2021, wykorzystując zagregowane roczne liczby nowych zachorowań z KRN i NFZ oraz dane demograficzne GUS. Obliczano współczynniki zapadalności na 100 000 mieszkańców dla roku, płci i źródła. Trendy modelowano regresją Poissona (link log, offset log(populacji)) z pełną interakcją rok $\times$ płeć $\times$ źródło. Zgodność NFZ względem KRN oceniano metodą Bland–Altmana; wyznaczono współczynniki kalibracyjne λ (KRN/NFZ). NFZ systematycznie zaniżał zachorowalność względem KRN we wszystkich lokalizacjach: najwięcej dla raka płuca (IRR=0,35; średni niedobór 71%), najmniej dla raka piersi (IRR=0,53; 49%). Dla KRN odnotowano wzrost roczny dla płuca (+1,8%) i piersi (+1,7%), spadek dla jelita grubego (–1,5%) oraz stabilność dla prostaty; trendy w NFZ były spłaszczone, utrwalając lukę raportową. Bland–Altman potwierdził istotny bias i szerokie granice zgodności. Zastosowanie lokalizacyjnych mnożników kalibracyjnych ($\lambda \approx 1,96$ – $3,63$) redukowało rozbieżności do ok. $\pm 12\%$ względem KRN.

Dane NFZ – dzięki niemal bieżącej dostępności – mogą wspierać krótko-terminowe monitorowanie trendów na poziomie miasta pod warunkiem rutynowego stosowania kalibracji λ i raportowania niepewności. KRN pozostaje złotym standardem dla oceny poziomów i długofalowych trendów, a wyniki wskazują na potrzebę dalszej standaryzacji procesów raportowania w NFZ oraz okresowej rewalidacji współczynników korekcyjnych.

Joanna Zuzanna Popławska
Szkola Główna Handlowa w Warszawie

Między chaosem a zrównoważonym rozwojem miasta. Problemy nowych dzielnic mieszkaniowych sąsiadujących ze strefami przemysłowymi

Od wielu lat w Polsce można obserwować procesy chaotycznego „rozlewania się” miast, generujące znaczące koszty ekonomiczne, przyrodnicze oraz społeczne. Ta tendencja stanowi zaprzeczenie rozwoju zrównoważonego, przeciwieństwo koncepcji miasta zwartej zakładającej zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych poprzez rozwój miasta do środka, np. poprzez ponowne włączanie terenów poprzemysłowych w strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta. Brak kompleksowego planowania przestrzennego, ale też prawodawstwo dające władzom lokalnym słabe narzędzia, aby wpływać na decyzje deweloperów, gdzie będą powstawały mieszkania generują nadmierne koszty budowy infrastruktury, marnuje potencjał chaotycznie zagospodarowanych terenów, a także przyczynia się do rosnącej frustracji mieszkańców. W obliczu wskazanych wyzwań, ale też kurczących się zasobów dobrze zlokalizowanych terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej oraz wysokiego popytu na mieszkania, coraz atrakcyjniejsza staje się wizja zabudowy terenów zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie przemysłu. Jednak sąsiedztwo przemysłu i mieszkalnictwa nie zawsze jest harmonijne, często prowadzi do niezadowolenia mieszkańców.

Celem wystąpienia jest analiza problemów mieszkańców nowych dzielnic mieszkaniowych zlokalizowanych na obszarach poprzemysłowych lub w bliskim sąsiedztwie obszarów przemysłowych w Warszawie. Uszczegółowieniem celu będzie odpowiedź na następujące pytania badawcze: Jaka jest polityka miasta w zakresie lokalizowania nowych osiedli mieszkaniowych? Z jakimi problemami mierzą się mieszkańcy obszarów mieszkaniowych w sąsiedztwie przemysłu? Które problemy są uniwersalne dla nowych obszarów mieszkaniowych w Polsce, a które wynikają z sąsiedztwa przemysłu? W jaki sposób są rozwiązywane pojawiające się problemy?

Opracowanie powstało na podstawie analizy literatury przedmiotu, prasy oraz jakościowych wywiadów swobodnych prowadzonych z celowo dobraną grupą ekspertów (władze miasta, przedsiębiorcy, radni miejscy i dzielnicowi, przedstawiciele ruchów miejskich – 10 wywiadów), wywiady były prowadzone od listopada 2024 – do czerwca 2025).

Dagmara Sójka

Szkoła Doktorska Nauk Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego

Analiza aktywności mieszkanek i mieszkańców Warszawy w wolontariacie oraz możliwości jej dalszego rozwoju

Wolontariat miejski staje się coraz bardziej popularnym zjawiskiem. W wielu miastach na świecie obserwujemy rosnące zainteresowanie działaniami społecznymi, które pozwalają mieszkańcom współtworzyć swoje otoczenie, wzmacniać więzi międzyludzkie i odpowiadać na lokalne potrzeby.

Warszawa wpisuje się w ten trend, a aktywność wolontariuszek i wolontariuszy staje się coraz bardziej widoczna w różnych sferach życia miasta – od kultury, przez edukację, po działania ekologiczne i społeczne. Podczas wystąpienia przedstawię wyniki badań dotyczących zaangażowania mieszkanek i mieszkańców Warszawy w wolontariat oraz refleksje nad tym, co sprzyja jego dalszemu rozwojowi. Będzie to również okazja do zastanowienia się w jaki sposób należy budować trwałą kulturę wolontariatu, w której mieszkańcy czują, że ich zaangażowanie ma realny wpływ na jakość życia w mieście.

Grzegorz Stępień

Urząd Statystyczny w Warszawie

Współautor:

Daniel Koźmiński

Urząd Statystyczny w Warszawie

Proces geokodowania punktów adresowych na potrzeby badania dostępności mieszkańców Regionu Warszawskiego Stołecznego do wybranych instytucji kultury – problemy, wyzwania

W trakcie wystąpienia przedstawione zostaną szczegółowe metody przypisania współrzędnych geograficznych do punktów adresowych, które zostały zastosowane w ramach badania eksperymentalnego mającego na celu obliczenie współczynnika zmienności odległości do wybranych instytucji kultury na obszarze Regionu Warszawskiego Stołecznego. Obliczony wskaźnik umożliwia analizę i ocenę dostępności tych instytucji dla mieszkańców oraz będzie elementem monitorowania Strategii Rozwoju Metropolii Warszawskiej do 2040 roku.

W ramach prac badawczych kluczowym wyzwaniem było dopisanie współrzędnych geograficznych do niekompletnych lub błędnych punktów adresowych, co miało bezpośredni wpływ na precyzję obliczanego wskaźnika dostępności. Omówione zostaną wybrane techniki wykorzystane w tym procesie, w tym zastosowanie publicznych rejestrów danych adresowych za pośrednictwem programów stworzonych w Urzędzie Statystycznym w Warszawie, wykorzystujących udostępniane API, co pozwoliło na zautomatyzowanie i usprawnienie procesu geokodowania. Prezentacja obejmie także etapy normalizacji adresów wejściowych oraz metody stosowania przybliżeń w sytuacjach, gdy precyzyjne dane były niedostępne. Zostaną również zaprezentowane najczęściej występujące błędy w zapisach adresów pozyskiwanych z wybranych rejestrów administracyjnych, a także sposoby ich weryfikacji i korekty, które miały na celu zapewnienie rzetelności danych wykorzystywanych do eksperymentalnej analizy dostępności instytucji kultury.

Pola Strąk

Uniwersytet Warszawski

Relacje międzygatunkowe w schronisku na Paluchu

Celem referatu jest przedstawienie sposobów kształtowania się relacji między wolontariuszkami a kotami w warszawskim Schronisku na Paluchu. Podstawą wystąpienia są wyniki badania obejmującego sześć wywiadów pogłębionych z wolontariuszkami. Analiza empiryczna, oparta na założeniach teorii rytuałów interakcyjnych R. Collinsa, wskazuje, że próby socjalizacji dzikich kotów mogą być interpretowane jako rytuały interakcyjne, wymagające jednocześnie kontroli emocji, co pozwala ujmować wolontariat w kategoriach pracy emocjonalnej. Omówiono również możliwość nawiązywania głębszych relacji ze zwierzętami oraz wpływ tych relacji – a także samego wolontariatu – na życie badanych. Wyniki pokazują, że stopień zaangażowania wolontariuszek różnicuje intensywność oddziaływania pracy ze zwierzętami na ich codzienność, a w niektórych przypadkach wolontariat staje się jednym z filarów życia.

Jarosław Suchożębski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Współautorzy:

Maksym Łaszewski, Aleksandra Sobkowicz, Mateusz Skokowski, Igor Dmowski, Ryszard Van Den Bercken, Patrycja Chodinow, Natalia Baka, Anna Matusiak, Wiktoria Witalis

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Ścieki płyną do rzeki – o funkcjonowaniu oczyszczalni ścieków w kontekście ilości i jakości zasobów wodnych na przykładzie wybranych zlewni w aglomeracji warszawskiej

Postępująca kanalizacja obszarów podmiejskich w ciągu ostatnich kilkunastu lat sprawiła, iż większość ścieków bytowych trafia obecnie bezpośrednio do oczyszczalni ścieków, należących do miejskich lub gminnych spółek komunalnych. Oczyszczalnie te wprowadzają często do obiegu powierzchniowego znaczne ilości ścieków oczyszczonych o zróżnicowanych parametrach fizyczno-chemicznych. Niniejszy referat ma na celu przedstawienie wpływu oczyszczalni na ilość i jakość zasobów wodnych cieków, stanowiących odbiorniki ścieków. Opracowanie powstało na podstawie wyników badań hydrologicznych i hydrochemicznych, prowadzonych w latach 2022-2025 w zlewniach rzek płynących w obrębie szeroko rozumianej aglomeracji warszawskiej – Mieni, Srebrnej, Mrownej, Utraty, Zimnej Wody i Kanału Wawerskiego. Rezultaty wskazały, że oczyszczalnie ścieków przyczyniły się do wyraźnego pogorszenia jakości wód odbiorników, widocznego m. in. we wzroście przewodności elektrolitycznej właściwej, stężeń związków biogennych (fosforanów, azotanów, jonu amonowego) oraz wskaźników zasolenia (m. in. siarczanów). Jednocześnie zrzuty wody z oczyszczalni powodowały często znaczny skokowy wzrost natężenia przepływu cieków, istotny zwłaszcza w okresach suszy hydrologicznej. Wyniki wskazują na potrzebę modernizacji i poprawy parametrów eksploatacyjnych gminnych oczyszczalni ścieków oraz dokumentują ważną rolę zrzutów ścieków oczyszczonych w zachowaniu przepływu niewielkich cieków nizinnych w okresach suszy hydrologicznej.

Martyna Sydorów
Uniwersytet Gdański

Współautor:
Sandra Żukowska
Uniwersytet Gdański

Zmienność warunków środowiskowych w mieście na podstawie danych teledetekcyjnych: przypadek Warszawy (2017–2025)

Celem przeprowadzonej analizy była ocena sezonowych i wieloletnich zmian warunków środowiskowych na obszarze miasta stołecznego Warszawy, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w pokrywie roślinnej oraz obecności wody. W badaniu wykorzystano dwa wskaźniki teledetekcyjne: NDVI (ang. Normalized Difference Vegetation Index), służący do oceny kondycji roślinności, oraz NDWI (ang. Normalized Difference Water Index), pozwalający na identyfikację obszarów zawierających wodę lub charakteryzujących się podwyższoną wilgotnością.

NDVI obliczany jest na podstawie odbicia promieniowania w zakresie czerwonym (Red) i bliskiej podczerwieni (NIR), natomiast NDWI – promieniowania w zakresie bliskiej i średniej podczerwieni (NIR i SWIR). Oba przyjmują wartości w przedziale -1 do +1. W przypadku wskaźnika dotyczącego wegetacji roślin wyższe wartości wskazują na obecność zdrowej, gęstej roślinności, natomiast niższe sugerują jej brak lub osłabioną kondycję. Z kolei za pomocą NDWI możliwe jest rozróżnienie obszarów wodnych (wartości bliskie +1) od innych elementów krajobrazu (niższe wartości).

Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem zobrazowań satelitarnych pochodzących z misji Sentinel-2A, pozyskanych w okresie sezonu wegetacyjnego w latach 2017 oraz 2025. Badaniem objęto obszar administracyjny Warszawy.

Uzupełnieniem analizy wskaźnikowej była klasyfikacja przestrzenna pokrywy roślinnej według poziomu jej kondycji: niskiej, średniej i wysokiej. Takie podejście umożliwiło identyfikację zmian w stanie roślinności w ujęciu przestrzennym i czasowym. W połączeniu ze wskaźnikiem NDWI pozwoliło na wstępną ocenę skutków presji urbanizacyjnej i możliwych procesów regeneracyjnych w strukturze środowiska miejskiego.

Aneta Szarfenberg

Szkoła Doktorska Akademii Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

Spółeczna instytucja kultury jako model działania: uwarunkowania dla rozwoju i oddziaływanie inicjatyw dofinansowanych w programie m. st. Warszawy

Celem głównym projektu badawczego była identyfikacja czynników (elementów, relacji i procesów) stanowiących model funkcjonowania społecznej instytucji kultury (SIK), w tym analiza inicjatyw realizowanych w ramach warszawskiego programu, i sformułowanie rekomendacji dla dalszych działań w tej formule. Prezentacja przedstawia kluczowe wyniki.

W ramach badania dokonano analizy dokumentacji programowej i konkursowej (wnioski, sprawozdania), przeprowadzono wywiady pogłębione z przedstawicielami SIK i UM oraz obserwację uczestniczącą.

Ramy teoretyczne obejmują koncepcje ramowania interakcyjnego (Gray, Purdy, Ansari), rekursywnej instytucjonalizacji (Barley, Tolbert), dyfuzji innowacji (Rogers) oraz zarządzania dobrami wspólnymi (Ostrom).

Wyniki badania ukazują SIK jako innowacyjny model, usytuowany między sektorem pozarządowym a publicznym, charakteryzujący się oddolnym powstawaniem, elastycznością i ukierunkowaniem na społeczności lokalne. Analiza procesów instytucjonalizacji ujawnia dynamiczne konstruowanie tożsamości SIK, adaptację do uwarunkowań wpływających na format funkcjonowania oraz znaczne poczucie misji u osób liderujących tym inicjatywom.

Badanie odnosiło się również do ewaluacji z 2022 roku, wskazując na zmiany w organizacjach i konkursie SIK oraz ich praktyczne znaczenie. Wartością dodaną jest refleksja nad rolą i znaczeniem kultury w życiu społecznym miasta.

Ida Ślęzak

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych Uniwersytetu
Warszawskiego

Strategie działania i sposoby tworzenia wiedzy osób działających w obszarze choreografii i tańca

Podczas wystąpienia przedstawię wyniki projektu badawczego eksplorującego praktyki artystyczne młodych artystów działających w obszarze rozszerzonej choreografii w Warszawie. Podczas badania przyglądałam się powiązaniom między rozwijanymi praktykami artystycznymi, a instytucjonalną infrastrukturą pracy. Szczególnie interesował mnie proces artystyczny – jako obszar, w którym dochodzi do twórczej negocjacji między tym, co artystyczne, a tym, co instytucjonalne. Dążyłam do zidentyfikowania i analizy strategii, które stawiają na pierwszym miejscu zrównoważony rozwój, podejście procesualne oraz praktyki opierające się nadprodukcji, koncentrując się jednocześnie na przyjemności, odpoczynku i budowaniu wspólnoty. Moja metodologia opierała się na ucieleśnionym współuczestnictwie, łącząc perspektywy etnograficzne, krytykę instytucjonalną i artystyczną oraz badania performatywne. Wykorzystuję autoetnografię i ucieleśnione podejścia do wiedzy, podkreślając wagę cielesnego doświadczenia jako źródła poznania. Badanie objęło kilkanaścioro młodych choreografów, pracujących zarówno indywidualnie, jak i w grupach lub kolektywach. Podczas prezentacji odniosę się do moich doświadczeń towarzyszenia, obserwowania i badania procesów artystycznych w sztukach performatywnych. Przedstawię szczegóły moich metod, w tym wywiadów, obserwacji uczestniczącej, eksperymentalnych działań badawczoartystycznych (np. mapowanie myśli) oraz notatek terenowych. Moim celem jest ukazanie, w jaki sposób skupienie się na procesualnych i zrównoważonych strategiach artystycznych może inspirować do ponownego przemyślenia praktyk instytucjonalnych i metod produkcji artystycznej. Refleksje metodologiczne projektu mogą posłużyć jako podstawa do szerszej dyskusji o potencjale choreografii jako dziedziny badawczej i praktyki krytycznej.

Marcel Świerkocki

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów
Regionalnych / Szkoła Doktorska Nauk Społecznych
Uniwersytetu Warszawskiego

Nierówne miasto: jakość życia i dostęp do usług w Warszawie

Jakość życia w mieście kształtują zarówno warunki materialne, jak i niematerialne, które wpływają na codzienne doświadczenia mieszkańców. Jednym z kluczowych czynników decydujących o tym, jak żyje się w danym miejscu, jest dostęp do usług publicznych. W wystąpieniu zostaną zaprezentowane wyniki analizy przestrzennych nierówności w Warszawie, przeprowadzonej na poziomie podobszarów Miejskiego Systemu Informacji (MSI). Zastosowanie narzędzi GIS umożliwiło uchwycenie lokalnych wzorców zróżnicowania oraz wskazanie obszarów, w których deficyt infrastruktury znacząco obniża komfort życia.

Badanie pokazuje wyraźny kontrast pomiędzy centrum a peryferiami stolicy, a wykorzystanie obszarów MSI pozwala też dostrzec zróżnicowania w obrębie jednej dzielnicy. W analizie uwzględniono także czynniki takie jak dostęp do usług publicznych, warunki środowiskowe i warunki ekonomiczne i mieszkaniowe, co pozwoliło spojrzeć szerzej na problem jakości życia w poszczególnych częściach Warszawy.

Celem projektu jest opracowanie syntetycznego wskaźnika jakości życia, który umożliwi całościową ocenę zróżnicowania wewnątrz miasta i dostarczy praktycznych rekomendacji dla polityki miejskiej.

Mateusz Trochymiak

Uniwersytet Warszawski, Civil City Lab

Współautorzy:

Anna Domaradzka, Magda Roszczyńska-Kurasińska

Uniwersytet Warszawski, Civil City Lab

Człowiek czy maszyna? AI i zarządzanie miastem w opinii mieszkańców Warszawy

Zastosowanie silników AI oraz automatyzacja procesów decyzyjnych (ADM) staje się coraz bardziej popularną drogą modernizacji procesu zarządzania obszarami zurbanizowanymi. Realizacja polityk miejskich ze wsparciem sztucznej inteligencji i algorytmów przynosi szereg korzyści, wśród których wymienia się optymalizację kosztów, rozładowanie obciążenia administracyjnego pracowników czy personalizację usług. Stosowanie tych narzędzi niesie jednak także ryzyka, do których należą nietrafne, niekiedy dyskryminujące obywateli decyzje, uzależnianie się od wpływu firm technologicznych, czy depersonalizacja w relacjach urząd-mieszkańiec. Co więcej, do zmartwień decydentów miejskich dochodzi problem akceptacji rozwiązań AI przez samych mieszkańców, a także zarządzania ich oczekiwaniami.

Podczas konferencji przybliżymy powyższe problemy i zaprezentujemy wyniki dwóch tur badania ilościowego przeprowadzonego z mieszkańcami Warszawy w latach 2023 i 2025. Odpowiemy na pytanie o to, jaki stosunek do narzędzi AI i decyzji wspieranych algorytmami mają mieszkańcy Warszawy: czy akceptują stosowanie tych narzędzi w sprawach, które ich dotyczą? Czy preferują kontakt z człowiekiem, czy wręcz przeciwnie – wolą zachować dystans i korzystać z chatbootów? Które z decyzji dotyczących miasta i oferowanych usług można powierzyć AI, a których lepiej nie?

Wyniki badania dostarczają cennych informacji na temat akceptacji mieszkańców Warszawy wykorzystania AI w instytucjach miejskich i mogą zostać wykorzystane do podjęcia decyzji o modernizacji procesów zarządzania.

Adam Tyszkiewicz

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

„Morowe” pomniki w przestrzeni publicznej dawnej i współczesnej Warszawy na tle europejskich tradycji

Obrazowanie kommemoratywne ofiar chorób zakaźnych w przestrzeni publicznej, w porównaniu z upamiętnianiem zmarłych na skutek wojen czy kataklizmów, nie jest częstym zjawiskiem. Przed wiekami, w wielu miastach europejskich wznoszono kolumny morowe, które nie tylko czciły pamięć ofiar dżumy, ale także stanowiły wota dziękczynne za ustąpienie epidemii. W XVIII wieku czarna śmierć przestała nawiedzać Europę, w jej miejsce pojawiły się natomiast inne śmiertelne zarazy (przede wszystkim cholera), które równie srodo dziesiątkowały ludność dużych skupisk ludności. Czy również innym „zjawiskom chorobowym” dedykowano pomniki w przestrzeni publicznej? Jaką formę one przyjmowały, w jakich lokalizacjach umiejscowiono tego rodzaju monumenty, co dokładnie one wyrażały, jakie symbole w programie treściowym były dla odbiorcy czytelne, kim byli zleceńodawcy oraz jakie były reakcje mieszkańców na tego typu pamiątki? Czy w Warszawie można wskazać miejsca w krajobrazie miejskim, które stanowią upamiętnienia po epidemiach i ofiarach chorób zakaźnych? Czy nawiązania do tematyki epidemiologicznej występują w polskiej urban art? Na te pytania odpowie prelegent – Adam Tyszkiewicz – podczas listopadowej konferencji. Ważnym elementem jego wypowiedzi, będzie połączenie przeszłości z przyszłością oraz ustosunkowanie się do wizualizacji współczesnych problemów medycznych, tj. AIDS i COVID-19 w przestrzeni Warszawy oraz innych miast europejskich.

Aleksandra Wiśławska

Szkoła Doktorska Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Zarządzanie Warszawą przyszłości – wnioski z międzynarodowych i krajowych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem

Podczas prezentacji przedstawię kluczowe wnioski z realizacji projektu badawczego pt. „Zarządzanie Warszawą przyszłości – wnioski z międzynarodowych i krajowych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem”.

Głównym celem projektu było opracowanie możliwych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu Warszawą. Szczegółowe cele projektu obejmowały natomiast analizę aktualnie wykorzystywanych i wdrażanych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu Warszawą, identyfikację potrzeb Warszawy, w tym jej mieszkańców, analizę międzynarodowych i krajowych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem, identyfikację wyzwań i ograniczeń związanych z wdrażaniem sztucznej inteligencji w usługach publicznych, w tym na przykładzie studium przypadków, ocenę sposobu w jaki mieszkańcy Warszawy postrzegają wykorzystanie sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem, ocenę potencjału adaptacji rozwiązań do specyficznych potrzeb Warszawy i jej mieszkańców oraz opracowanie rekomendacji w zakresie możliwych zastosowań sztucznej inteligencji w zarządzaniu miastem, które mają największy potencjał w kontekście Warszawy. Podczas realizacji projektu zastosowano metodę desk research (analiza danych zastanych), a także metodę badań jakościowych w postaci zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) z mieszkańcami Warszawy.

Nina Wróblewska

Uniwersytet Warszawski, Instytut Studiów Społecznych
im. prof. Roberta Zajonca

Miasto inkluzywne widziane przez pryzmat neuroróżnorodności: nowe spojrzenie na przestrzeń miejską Warszawy

W świetle wyzwań związanych z postępującą urbanizacją naukowcy i praktycy coraz większą uwagę poświęcają dostępności miast, inkluzywności przestrzeni publicznej i uniwersalnemu projektowaniu miast (Rebernik et al. 2020; Navarrete-Hernandez et al. 2021; Askarizad et al. 2025). W rezultacie coraz więcej badań poświęcono analizie dobrostanu mieszkańców miast, mając na celu zrozumienie ich potrzeb i preferencji (Tuhkanen et al. 2022; Wozniak et al. 2025). Obejmuje to doświadczenia grup dyskryminowanych, wykluczonych lub marginalizowanych, takich jak kobiety, osoby LGBTQIA+ i osoby z niepełnosprawnościami (Rodó-de-Zárate 2015; Pineda i in. 2020). W istniejącej literaturze można jednak zauważyć lukę dotyczącą doświadczeń neuroodmiennych mieszkańców miast oraz wyzwań, z jakimi borykają się one w życiu codziennym (Tola i in., 2021).

W badaniu uzupełniam tę lukę badawczą i odpowiadam na następujące pytania: (I) w jaki sposób neuroodmienni mieszkańcy Warszawy doświadczają przestrzeni publicznej oraz (II) jakie są ich „strategie przetrwania” i potrzeby związane z życiem w środowisku miejskim? Aby odpowiedzieć na te pytania, przeprowadziłam 35 pogłębionych wywiadów z neuroodmiennymi mieszkańcami, którzy podzielili się swoimi historiami i doświadczeniami związanymi z przestrzenią Warszawy.

Wyniki sugerują, że odpowiedzialność za „przetrwanie” w mieście spoczywa wyłącznie na osobach neuroodmiennych, a nie na rozwiązaniach systemowych. W rezultacie neuroodmienni mieszkańcy stosują szereg strategii poruszania się po środowisku miejskim w celu zminimalizowania przeciążenia sensorycznego i innych trudności związanych z ich diagnozą. Obejmowały one noszenie słuchawek z redukcją szumów, korzystanie z aplikacji nawigacyjnych i planujących trasy oraz unikanie niektórych przestrzeni lub środków transportu. Strategie te nie są jednak skuteczne w każdym przypadku, szczególnie w tętniących życiem obszarach, takich jak dzielnica centralna, główne ulice, zatłoczone przestrzenie i przejścia podziemne. Respondenci podkreślali, że w mieście brakuje przestrzeni niekomercyjnych, takich jak świetlice miejskie, ciche przestrzenie i dzikie tereny zielone, gdzie mogliby odpocząć od zgiełku metropolii.

Łukasz Wojciech Zakrzewski
Uniwersytet Wrocławski

Systemowe i polityczne konflikty prezydentów stolicy z burmistrzami dzielnic w kontekście ustroju m.st. Warszawy

Celem wystąpienia jest analiza konfliktów występujących między Prezydentami m.st. Warszawy a burmistrzami dzielnic w kontekście ustroju stolicy po reformie z 2002 roku. Tezą wystąpienia jest zaprezentowanie odpowiedzi na pytanie, czy źródła tych napięć mają charakter systemowy (wynikający z konstrukcji ustrojowej miasta), czy też są przejawem pragmatyki politycznej oraz rywalizacji wyborczej. Warszawa jako metropolia o dualistycznym charakterze zarządzania (jednostka gminna o funkcjach metropolitalnych oraz dzielnice bez osobowości prawnej) generuje liczne konflikty kompetencyjne. Ograniczona samodzielność dzielnic i dominująca pozycja Prezydenta stwarzają napięcia między organem wykonawczym miasta a zarządami dzielnic. Analiza dokumentów prawnych (ustawy „warszawskie”), materiałów prasowych oraz przypadków z ostatnich kadencji (m.in. spory o inwestycje, finanse, udział w sesjach rad dzielnic) pozwala wskazać, że część konfliktów wynika z niejednoznaczności kompetencyjnej i niewystarczającej decentralizacji. Jednakże równie istotna jest partyjna struktura zarządzania oraz podporządkowanie burmistrzów interesom ogólnopolskich ugrupowań. Wystąpienie ukazuje, że Warszawa jest nie tylko przykładem niedokończonej decentralizacji, ale też sceną walki o władzę w ramach jednego obozu politycznego, co wpływa na jakość zarządzania lokalnego. Analiza ma charakter politologiczny i opiera się na koncepcjach good governance, teorii reżimu miejskiego oraz politycznej geografii miasta.

Klaudia Żaba

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Współautor:

Jarosław Suchożębski

Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów

Regionalnych, Katedra Geografii Fizycznej, Zakład Hydrologii

Koncepcja metabolizmu wodnego: studium przypadku Warszawy

Dynamiczny wzrost liczby ludności w miastach oraz ich przestrzenne rozrastanie stawiają przed władzami liczne wyzwania związane z zapewnieniem odpowiednich warunków do życia. Jednym z kluczowych problemów jest dostęp do ograniczonych zasobów wody, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania miasta. Cennym narzędziem umożliwiającym kształtowanie efektywnej gospodarki wodnej w sposób zrównoważony jest koncepcja metabolizmu wodnego miast. W badaniu obliczono metabolizm wodny Warszawy w dwóch scenariuszach opracowanych dla 2023 r. Pierwszy zakładał wyłącznie scentralizowane dostawy wody, bez wykorzystania zdecentralizowanych źródeł i recyklingu. Drugi przewidywał maksymalne wykorzystanie potencjału wody opadowej spływającej z dachów oraz uwzględniał recykling. Wyniki wskazują, że kształtowanie gospodarki wodnej Warszawy bazującej wyłącznie na scentralizowanych dostawach może prowadzić do niedoborów wody. Dzięki wykorzystaniu wody opadowej, ujemna wartość bilansu wodnego miasta zmniejszyłaby się o ok. 12,4 mln m³. Wyniki badania wskazują również na znaczący potencjał alternatywnych źródeł w zastąpieniu scentralizowanych dostaw wody – niemal 2,3-krotnie w scenariuszu pierwszym. W przypadku przechwycenia 8% rocznych opadów z dachów potencjał ten wzrósłby o kolejne 12%, co pozwoliłoby na zastąpienie scentralizowanych dostaw niemal 2,4-krotnie. Badanie podkreśla, że racjonalne wykorzystanie alternatywnych źródeł wody może znacząco złagodzić problem deficytu wody w miastach. Wymaga to jednak odpowiedniego planowania, aby uniknąć negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego.

